

553/2002 Z.z.

ZÁKON

z 19. augusta 2002

o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa)

Zmena: 553/2002 Z.z.
Zmena: 110/2003 Z.z.
Zmena: 610/2004 Z.z.
Zmena: 309/2005 Z.z.
Zmena: 219/2006 Z.z.
Zmena: 58/2009 Z.z.

Národná rada Slovenskej republiky, majúc na pamäti
- veľké množstvo obetí, strát a škôd, ktoré utrpel slovenský národ a príslušníci národností žijúci na Slovensku v rokoch druhej svetovej vojny a po jej ukončení,

- vlastenecké tradície boja slovenského národa s okupantmi, fašizmom a komunizmom, činy občanov, ktoré konali v záujme slobodného a demokratického Slovenska a na obranu slobody a ľudskej dôstojnosti,

- povinnosť stíhať zločiny proti mieru, ľudskosti a vojnové zločiny a tiež

- povinnosť nášho štátu urobiť zadosť všetkým, ktorí boli poškodení štátom, čo porušoval ľudské práva a vlastné zákony,

- povinnosť nášho štátu sprístupniť utajenú činnosť represívnych orgánov v dobe neslobody 1939 - 1989 a určiť zodpovednosť za porobenie vlasti, vraždenie, zotročovanie, lúpenie a ponižovanie, morálny a hospodársky úpadok sprevádzaný justičnými zločinmi a terorom proti nositeľom odlišných názorov, deštrukciu tradičných princípov vlastníckeho práva, zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely ako výraz nášho presvedčenia, že ten, kto nepozná svoju minulosť, je odsúdený ju opakovať a že žiadne protiprávne konanie štátu proti občanom nemôže byť chránené tajomstvom ani nemôže byť zabudnuté, uzniesla sa na tomto zákone:

Čl. I

Prvý oddiel

Všeobecné ustanovenia

§ 1

Predmet zákona

Tento zákon upravuje

a) zriadenie Ústavu pamäti národa,

b) evidovanie, zhromažďovanie, sprístupňovanie, zverejňovanie, správu a využívanie dokumentov bezpečnostných orgánov Nemeckej tretej ríše a Zväzu sovietskych socialistických republík a tiež bezpečnostných orgánov štátu, ktoré boli vytvorené a zhromaždené v období od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989 (ďalej len "rozhodné obdobie") a ktoré sa týkali zločinov spáchaných na osobách národností slovenskej alebo slovenských občanoch iných národností, teda

1. nacistických zločinov,

2. komunistických zločinov,

3. iných zločinov, ktoré sú zločinmi proti mieru, zločinmi proti ľudskosti alebo vojnovými zločinmi,

4. iných represíí z politických dôvodov, ktorých sa dopustili príslušníci slovenských a česko-slovenských orgánov činných v trestnom konaní alebo osoby, ktoré konali z ich poverenia a ktoré boli zverejnené v súdnych rozhodnutiach, voči osobám postihnutým za konanie v záujme slobody, demokracie a existencie slobodného a demokratického Slovenska,

5. činnosti bezpečnostných zložiek, ako sú uvedené v § 2,

c) spôsob konania pri odhaľovaní alebo stíhaní trestných činov podľa písmena b),

d) ochranu osobných údajov prenasledovaných osôb (§ 5),

e) činnosť v oblasti verejného vzdelávania.

§ 2

Výklad pojmov

Na účely tohto zákona sa rozumie

a) zväzkom samostatný dokumentačný súbor založený a vedený bezpečnostnými zložkami a evidovaný v evidenčných pomôckach štatisticko-evidenčného odboru Federálneho ministerstva vnútra, jednotlivých správ bezpečnostných zložiek, evidenčných alebo archívnych pomôckach archívu Ministerstva vnútra (ďalej len "ministerstvo") alebo štatisticko-evidenčných oddelení krajských správ Zboru národnej bezpečnosti alebo ich predchodcov; zväzok je osobným zväzkom alebo zväzkom s osobnými údajmi,

b) osobným zväzkom je zväzok vedený o konkrétnej fyzickej osobe zaradenej do príslušnej evidencie osôb,

c) zväzkom s osobnými údajmi zväzok vedený o konkrétnej inštitúcii alebo zoskupení osôb (objektoch), ktorý v tejto súvislosti obsahuje údaje vypovedajúce o konkrétnych fyzických osobách, t.j. hlavne objektový zväzok,

d) záznamom zachytávajúcím výsledky nasadenia prostriedkov spravodajskej techniky alebo sledovania štátnej bezpečnosti záznam o vykonaní pomocných spravodajských úkonov slúžiacich utajenému získavaniu informácií o osobách,

e) personálnym (kádrovým) spisom príslušníka bezpečnostnej zložky spis vedený služobným orgánom príslušníkov bezpečnostných zložiek, obsahujúci údaje o vzniku, priebehu a skončení jeho služobného pomeru; výpisom z neho je osobná evidenčná karta príslušníka,

f) dokumentom všetky druhy zväzkov, podzväzkov, informačných výstupov zo zväzkov, záznamov, personálnych (kádrových) spisov a osobných evidenčných kariet, ktoré sú predmetom sprístupňovania alebo zverejňovania podľa tohto zákona,

g) bezpečnostnou zložkou štátna bezpečnosť, Hlavná správa vojenskej kontrarozvedky Zboru národnej bezpečnosti (III. správa), spravodajská správa Hlavnej správy Pohraničnej stráže a ochrany štátnych hraníc, odbor vnútornej ochrany Zboru nápravnej výchovy, Spravodajská služba Generálneho štábu Československej armády alebo predchodcovia týchto zložiek v období od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989,

h) štátnou bezpečnosťou súčasť bývalej štátnej bezpečnosti, ako zložky Zboru národnej bezpečnosti, 1) Hlavná správa rozvedky Zboru národnej bezpečnosti (I. správa), Hlavná správa kontrarozvedky Zboru národnej bezpečnosti (II. správa), Správa sledovania Zboru národnej bezpečnosti (IV. správa), Správa spravodajskej techniky Zboru národnej bezpečnosti (VI. správa), Správa pasov a víz Zboru národnej bezpečnosti, územné útvary vykonávajúce činnosti týchto súčastí alebo predchodcovia týchto súčastí a útvarov,

i) osobou evidovanou ako spolupracovník bezpečnostnej zložky osoba, o ktorej bol kedykoľvek v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 štátnou bezpečnosťou evidovaný zväzok v kategóriách rezident, agent, informátor, držiteľ prepožičaného bytu alebo držiteľ konšpiračného bytu,

j) dobou neslobody obdobie rokov 1939 - 1989, kedy občania štátu nemali možnosť v tej dobe obvyklú v demokratických krajinách, rozhodovať slobodne o svojom štáte a o sebe, kedy je obmedzená alebo zrušená činnosť demokratických inštitúcií a kedy sú trvale a sústavne porušované ľudské práva.

§ 3

Nacistické zločiny a komunistické zločiny

(1) Nacistickými a komunistickými zločinmi podľa tohto zákona sú činy, ktoré spáchali funkcionári štátu v rozhodnom období a ktoré spočívali v používaní násillia, represii alebo iných foriem porušovania ľudských práv voči jednotlivcom alebo skupinám občanov alebo v súvislosti s ich uplatňovaním, ktoré boli trestnými činmi v čase ich spáchania alebo činmi nezlučiteľnými so základnými zásadami právneho poriadku demokratického štátu.

(2) Funkcionárom štátu je pre potreby tohto zákona verejný činiteľ a tiež osoba, ktorá bola chránená na úrovni verejného činiteľa, predovšetkým osoba, ktorá plnila riadiacu funkciu v štátnych alebo stranických orgánoch alebo organizáciách.

§ 4

Zločiny proti ľudskosti

Zločinmi proti ľudskosti na účely tohto zákona sú predovšetkým zločiny genocídy, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti v zmysle Dohovoru o nepremlčateľnosti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti, mučenie v zmysle Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a tiež iné závažné prenasledovanie z dôvodu príslušnosti prenasledovaných osôb k určitej národnostnej, politickej, spoločenskej, rasovej alebo náboženskej skupine, ak boli vykonávané funkcionármi štátu alebo nimi inšpirované alebo tolerované. 2)

§ 5

Prenasledované osoby

(1) Prenasledovaným pre potreby tohto zákona je osoba, o ktorej bezpečnostné zložky štátu zhromažďovali informácie, a to tajným spôsobom, alebo osoba, ktorá bola orgánmi štátu z politických dôvodov akýmkoľvek iným spôsobom obmedzená vo svojich právach.

(2) V prípade smrti prenasledovaného jeho oprávnenia vyplývajúce z tohto zákona patria osobe blízkej. Toto právo sa nepoužije vtedy, ak jestvuje dôkaz, že by to bolo v rozpore s vôľou poškodeného.

(3) Prenasledovaným nie je osoba, ktorá sa neskôr stala príslušníkom, pracovníkom alebo spolupracovníkom bezpečnostných zložiek štátu.

§ 6

Predmet sprístupnenia a zverejnenia

(1) Predmetom sprístupnenia a zverejnenia sú zachované alebo rekonštruované dokumenty, ktoré vznikli činnosťou Štátnej bezpečnosti a ďalších bezpečnostných zložiek v období od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989, evidované v dobových spisových alebo archívnych pomôckach (registroch) týchto zložiek alebo im nadriadených orgánov.

(2) Predmetom sprístupnenia a zverejnenia nie sú dokumenty, ktoré sú vyňaté zo sprístupnenia z dôvodu hodného osobitného zreteľa.

(3) Dôvodom hodným osobitného zreteľa je predpoklad, že sprístupnenie alebo zverejnenie by mohlo poškodiť záujmy Slovenskej republiky v medzinárodných stykoch, jej bezpečnostné záujmy alebo viesť k vážnemu ohrozeniu života osoby.

(4) Na vyňatie dokumentu zo sprístupnenia a zverejnenia je potrebný návrh Slovenskej informačnej služby alebo Ministerstva obrany Slovenskej republiky, s ktorým vyslovil súhlas určený výbor Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len "určený výbor").

(5) Na vyžiadanie súhlasu predloží orgán príslušný podľa odseku 4 dokument, o ktorom má byť rozhodnuté, a návrh na vyňatie spolu s odôvodnením. Určený výbor sa k návrhu vysloví do 60 dní od jeho doručenia.

(6) Určený výbor ďalej sleduje a vyhodnocuje skutočnosti, ktoré sa týkajú rozsahu a úplnosti sprístupňovania dokumentov. O výsledkoch tohto sledovania a vyhodnocovania robí určený výbor verejnú vyhlásenia.

(7) Konanie určeného výboru je neverejné. Raz ročne predkladá určený výbor na schôdzu Národnej rady Slovenskej republiky správu o činnosti. Ak tento zákon nestanoví inak, riadi sa ustanovenie a konanie určeného výboru ustanoveniami osobitného zákona o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky pre jej orgány.

Druhý oddiel

Ústav pamäti národa

§ 7

Základné ustanovenia

(1) Ústav pamäti národa (ďalej len "ústav") je verejnoprávna ustanovizeň.

(2) Ústav je právnická osoba.

(3) Sídlo ústavu je Bratislava.

§ 8

Úlohy ústavu

(1) Úlohy zverené ústavu štátom sú najmä:

- a) vykonávať úplné a nestranné hodnotenie doby neslobody, hlavne analyzovať príčiny a spôsob straty slobody, prejavy fašistického a komunistického režimu a ich ideológií, účasť domácich a zahraničných osôb na nich,
- b) sprístupňovať prenasledovaným osobám dokumenty o ich prenasledovaní,
- c) zverejňovať údaje o vykonávateľoch tohto prenasledovania a ich činnosti,
- d) dávať podnety na trestné stíhanie zločinov a trestných činov podľa § 1; spolupracuje pritom s Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky,
- e) poskytovať potrebné informácie orgánom verejnej moci,
- f) systematicky zhromažďovať a odborne dokumentačne spracovávať všetky druhy informácií, dokladov a dokumentov vzťahujúcich sa na dobu neslobody,
- g) spolupracovať s obdobnými inštitúciami v Slovenskej republike aj mimo nej, hlavne s archívami, múzeami, knižnicami, pamätníkmi odboja, pamätníkmi koncentračných a pracovných táborov, poskytovať im informácie, bádateľské možnosti a metodickú pomoc a propagovať ich činnosť,
- h) poskytovať verejnosti výsledky svojej činnosti, hlavne zverejňovať a sprístupňovať informácie a iné doklady o dobe neslobody 1939 - 1989 a o činoch a osudoch jednotlivcov, vydávať a šíriť publikácie, poriadať výstavy, semináre, odborné konferencie, diskusné fóra,
- i) propagovať myšlienky slobody a obrany demokracie pred režimami podobnými nacizmu a komunizmu,
- j) rozhodovať o priznaní postavenia účastníka protikomunistického odboja, 2a)
- k) rozhodovať o priznaní postavenia veterána protikomunistického odboja, veterána protikomunistického odboja in memoriam a vydávať preukaz veterána protikomunistického odboja a preukaz veterána protikomunistického odboja in memoriam. 2aa)

(2) V rámci svojej pôsobnosti určenej týmto zákonom je ústav oprávnený vydávať správne rozhodnutia a udeľovať pokuty za priestupky.

(3) Dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek štátu [§ 2 písm. f) a g)] vo vlastníctve ústavu sú nenahraditeľným svedectvom o historickom období, v ktorom vznikli, a preto ako dôležité pre uchovanie pamäti národa sú jeho kultúrnym dedičstvom.

§ 9

Organizácia ústavu

(1) Podrobnosti o vzniku a činnosti organizačných zložiek, o ich postavení a vzťahy medzi nimi upravujú stanovy ústavu.

(2) Ústav na plnenie úloh podľa tohto zákona môže utvárať pracoviská bez právnej subjektivity.

§ 10

Orgány ústavu

(1) Orgány ústavu sú:

- a) správna rada,
- b) výbor,
- c) dozorná rada.

(2) Členovia orgánov ústavu musia spĺňať podmienku bezúhonnosti (§ 11).

(3) Členstvo v správnej rade alebo dozornej rade zaniká

- a) uplynutím funkčného obdobia člena správnej rady alebo dozornej rady,

- b) písomným vzdaním sa členstva,
- c) odvolaním z funkcie člena správnej rady alebo dozornej rady,
- d) smrťou.

(4) Štatutárnym orgánom ústavu je predseda správnej rady.

(5) Členovia správnej rady a dozornej rady majú nárok na úhradu nákladov spojených s činnosťou v týchto orgánoch podľa osobitných predpisov. 2a) Predsedovi správnej rady a predsedovi dozornej rady patrí za výkon funkcie mesačne odmena vo výške trojnásobku priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom sa im má odmena vyplácať. Okrem odmeny patrí predsedovi správnej rady a podpredsedovi správnej rady príplatok, ktorého výšku určuje správna rada. Ostatným členom správnej rady a dozornej rady patrí za výkon funkcie mesačne odmena vo výške dvojnásobku priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom sa im má odmena vyplácať. Náklady spojené s výkonom funkcie v správnej rade sa uhrádzajú z rozpočtu ústavu.

(6) Výkon funkcie v správnej rade a dozornej rade sa považuje za prekážku v práci z dôvodu všeobecného záujmu, pri ktorej patrí zamestnancovi voľno s náhradou mzdy podľa osobitných predpisov. 2b)

§ 11

Bezúhonnosť

Za bezúhonného sa na účely tohto zákona považuje ten, kto nebol členom Komunistickej strany Československa, Komunistickej strany Slovenska, politických strán združených v Národnom fronte alebo funkcionárom organizácií združených v Národnom fronte, ani kto nebol príslušníkom ani zamestnancom bezpečnostných orgánov štátu [§ 2 písm. g) a h)], príslušníkom ľudových milícií ani osobou evidovanou ako spolupracovník bezpečnostnej zložky [§ 2 písm. i)]. Tým nie sú dotknuté ďalšie ustanovenia podľa osobitného predpisu. 3)

§ 12

Správna rada

(1) Správna rada má deviatich členov. Predsedu a štyroch členov na návrh určeného výboru volí Národná rada Slovenskej republiky, po dvoch menujú vláda Slovenskej republiky a prezident Slovenskej republiky. Správna rada volí jedného podpredsedu.

(2) Funkčné obdobie členov správnej rady je šesťročné. Po prvej voľbe členov správnej rady sa losom určia mená polovice zo štyroch členov ustanovených Národnou radou Slovenskej republiky, dvoch vládou Slovenskej republiky a dvoch prezidentom Slovenskej republiky, funkčné obdobie ktorých skončí po troch rokoch. Po zániku členstva člena správnej rady volí nového člena ten orgán, ktorý volil predchádzajúceho, a to na celé funkčné obdobie. Prvé funkčné obdobie predsedu je šesť rokov.

(3) Člena správnej rady môže odvolať ten orgán, ktorý ho ustanovil, len vtedy, ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin alebo ak po dobu najmenej šiestich mesiacov nevykonáva svoju funkciu.

(4) Do pôsobnosti správnej rady patrí najmä

- a) vymenúvať a riadiť výbor a dozeráť na jeho činnosť,
- b) schvaľovať mzdový poriadok ústavu,
- c) vypracúvať návrh rozpočtu ústavu a predkladať ho na prerokovanie vláde,
- d) schvaľovať stanovky ústavu a ich zmeny,
- e) schvaľovať rokovací poriadok správnej rady a výboru,
- f) prerokúvať ročnú účtovnú uzávierku ústavu a predkladať ju na prerokovanie vláde,
- g) prerokovať najneskoršie do 30. apríla výročnú správu o činnosti ústavu za predchádzajúci rok,
- h) vyhradiť si právo rozhodovať o veciach, ktoré sú inak v kompetencii výboru podľa tohto zákona

a štatútu.

(5) Ústav predkladá výročnú správu a po prerokovaní vo vláde návrh rozpočtu a ročnú účtovnú uzávierku na schválenie Národnej rade Slovenskej republiky.

(6) Správna rada je schopná sa uznášať, ak sa na jej rokovaní zúčastní nadpolovičná väčšina členov správnej rady. Na rozhodnutie sa vyžaduje súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov. V prípade rovnosti hlasov rozhoduje predseda.

(7) V mene správnej rady podpisuje dokumenty predseda a počas jeho neprítomnosti podpredseda.

§ 13

Výbor

(1) Činnosť ústavu pri plnení úloh podľa tohto zákona a podľa pokynov správnej rady zabezpečuje výbor.

(2) Ustanovenie § 12 ods. 6 platí obdobne.

(3) Výbor sa skladá zo siedmich členov.

(4) Funkciu predsedu výboru vykonáva podpredseda správnej rady; ostatných členov výboru vymenúva správna rada na dobu šiestich rokov. Členov výboru môže odvolať správna rada len z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3.

(5) Členovia výboru volia zo svojho stredu najviac dvoch podpredsedov.

(6) Členovia výboru okrem predsedu výboru sú zamestnancami ústavu.

§ 14

Dozorná rada

(1) Dozorná rada je najvyšším kontrolným orgánom ústavu; má troch členov. Dvoch členov volí a odvoláva na návrh určeného výboru Národná rada Slovenskej republiky a jedného člena vymenúva a odvoláva minister spravodlivosti Slovenskej republiky. Dozorná rada si spomedzi svojich členov volí predsedu. Funkčné obdobie členov dozornej rady je šesťročné.

(2) Dozorná rada dozerá na činnosť a hospodárenie ústavu, jeho správnej rady a výboru, či je v súlade s týmto zákonom, inými všeobecne záväznými právnymi predpismi a štatútom ústavu. Na tento účel sú členovia dozornej rady oprávnení nahliadať do všetkých dokladov týkajúcich sa činnosti ústavu. Podľa povahy vecí dozorná rada upozorňuje správnu radu, vládu a Národnú radu Slovenskej republiky na zistené nedostatky.

(3) Návrh rozpočtu, ročnú účtovnú uzávierku a výročnú správu je správna rada povinná pred predložením Národnej rade Slovenskej republiky a vláde prerokovať v dozornej rade.

§ 15

Majetok ústavu

(1) Štát prevedie na ústav z vlastníctva Slovenskej republiky nehnuteľnosti umožňujúce plniť úlohy podľa tohto zákona.

(2) Štát ďalej môže previesť alebo trvale bezúplatne požičať ústavu niektoré obrazové a písomné dokumenty a ďalšie materiály súvisiace s dobou neslobody 1939 - 1989 a s úlohami ústavu.

(3) Štát môže ďalej previesť do vlastníctva aj ďalší majetok, ak sa tým zlepší kvalita, rozsah a dostupnosť všeobecne prospešných služieb poskytujúcich ústavom.

§ 16

Hospodárenie a financovanie ústavu

(1) Ústav hospodári

a) s vlastným majetkom,

b) s majetkom štátu.

(2) Vlastný majetok predstavujú peniaze, cenné papiere, iné hnutelné a nehnuteľné veci, ako aj iné majetkové práva a peniazmi oceniteľné hodnoty, ktoré svojou povahou môžu slúžiť na plnenie úloh ústavu.

(3) Na nakladanie s majetkom štátu, ktorý spravuje ústav, sa vzťahuje osobitný predpis. 4)

(4) Na plnenie úloh podľa tohto zákona sa poskytujú ústavu dotácie a účelové dotácie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. S týmito dotáciami hospodári ústav podľa osobitných predpisov. 5)

(5) Na účely dane z príjmu a darovacej dane je každý dar ústavu považovaný za dar Slovenskej republiky.

Tretí oddiel

Sprístupnenie a zverejnenie dokumentov v pôsobnosti ústavu

§ 17

(1) Ústav je povinný na žiadosť fyzickej osoby staršej ako 18 rokov
a) oznámiť, či je o nej v zachovaných informačných systémoch dokumentov, ktoré vznikli činnosťou Štátnej bezpečnosti, evidovaný osobný zväzok alebo zväzok s osobnými údajmi a či je tento zväzok zachovaný a ďalej či je zachovaný záznam zachytávajúci výsledky nasadenia prostriedkov spravodajskej techniky alebo sledovania Štátnej bezpečnosti proti nej a či je o tom zachovaný informačný výstup zo zväzkov alebo akcií,

b) sprístupniť jej kópiu zachovaného zväzku uvedeného v písmene a), a ak je v ňom obsiahnuté meno alebo nepravé (krycie) meno osoby evidovanej ako spolupracovník alebo príslušník bezpečnostnej zložky, sprístupniť aj

1. kópiu zachovaného osobného zväzku tejto osoby evidovanej ako spolupracovník bezpečnostnej zložky a

2. kópiu zachovaného personálneho (kádrového) spisu tohto príslušníka bezpečnostnej zložky,

c) sprístupniť jej zachovaný záznam zachytávajúci výsledky nasadenia spravodajskej techniky a sledovania Štátnej bezpečnosti proti nej a tiež aj zachovaný informačný výstup zo zväzkov, v ktorých je uvedená, vrátane kópie zachovaného personálneho (kádrového) spisu príslušníka bezpečnostnej zložky uvedeného v tomto informačnom výstupe,

d) sprístupniť zachované dokumenty, ktoré vznikli z činnosti Hlavnej správy vojenskej kontrarozvedky Zboru národnej bezpečnosti (III. správa), a dokumenty, ktoré vznikli z činnosti ďalších bezpečnostných zložiek, evidované v evidenčných pomôckach tejto správy alebo v archívnych a evidenčných pomôckach archívov ozbrojených síl,

e) sprístupniť zachované dokumenty, ktoré vznikli z činnosti odboru vnútornej ochrany Zboru nápravnej výchovy; ak sa jedná o osobný zväzok osoby evidovanej ako spolupracovník odboru vnútornej ochrany, sprístupní sa vtedy, ak bola táto osoba využitá na prospech Štátnej bezpečnosti.

(2) Pri spore o pravosti dokumentu alebo jeho časti je ústav povinný na žiadosť právnickej osoby vydať pre potreby znaleckej činnosti podľa osobitného predpisu 5a) originál zachovaného osobného zväzku alebo originál zachovaného personálneho (kádrového) spisu alebo tých častí, pravosť ktorých je sporná.

(3) Po smrti osoby uvedenej v odseku 1 má ústav povinnosti uvedené v odseku 1 tiež na základe žiadosti podanej osobou oprávnenou uplatniť právo na ochranu osobnosti zomrelého. 6)

(4) Ak je vedený súdny spor v súvislosti s rehabilitačným konaním podľa osobitného predpisu, 7) bude osobám oprávneným v zmysle tohto predpisu 7) umožnený prístup do zväzkov založených a vedených štátnou bezpečnosťou o osobách, ktoré už nežijú a ktorým bola spôsobená majetková alebo iná krivda, za účelom získania prípadného dôkazného materiálu, týkajúceho sa skutočností uvedených v osobitnom predpise. 7)

§ 17a

Ústav je povinný poskytnúť informácie alebo sprístupniť dokumenty podľa § 6 štátnym orgánom na plnenie úloh podľa osobitného predpisu. 7a)

§ 18

Ústav je ďalej povinný na žiadosť fyzickej osoby staršej ako 18 rokov
a) oznámiť, či je v zachovaných informačných systémoch zväzkov, ktoré vznikli činnosťou Štátnej

bezpečnosti a ostatných bezpečnostných zložiek, evidovaný ňou požadovaný zväzok s osobnými údajmi a či je zachovaný,

b) oznámiť, či osoba ňou uvedená je evidovaná ako spolupracovník Štátnej bezpečnosti a ostatných bezpečnostných zložiek a či je osobný zväzok tejto osoby zachovaný, ak sa nejedná o cudzinca,

c) sprístupniť jej kópiu zachovaného zväzku uvedeného v písmene a) a dokument uvedený v písmene b), ak sa nejedná o cudzinca,

d) sprístupniť jej kópiu zachovaného personálneho (kádrového) spisu alebo osobnej evidenčnej karty príslušníka bezpečnostnej zložky, ktoré sú obsiahnuté v zozname uverejnenom ústavom podľa § 19.

§ 19

Zverejnenie evidenčných podkladov a zoznamov personálnych spisov

(1) Ústav vydá tlačou a na elektronických médiách prepis evidenčných záznamov zo zachovaných alebo rekonštruovaných protokolov zväzkov a ďalších evidenčných pomôcok Štátnej bezpečnosti z rokov 1939 až 1989, hlavne s údajmi o dátume zavedenia zväzku, jeho pohybe a archivovaní, druhu zväzku a jeho zmene, osobách, ak sa nejedná o cudzincov, alebo objektoch, ku ktorým sú zväzky evidované. Zo zachovaných protokolov zväzkov Hlavnej správy rozvedky Zboru národnej bezpečnosti (I. správa) vydá ústav prehľad objektových zväzkov evidovaných do 31. decembra 1989 a prehľad aktívnych a vplyvových opatrení. Ústav vydá tiež tlačou a na elektronických médiách prepis protokolu zväzkov odboru vnútornej ochrany Zboru nápravnej výchovy v rozsahu objektových zväzkov a zväzkov osôb evidovaných ako spolupracovníci tohto odboru, ak boli využité na prospech Štátnej bezpečnosti.

(2) Ústav priebežne vydáva tlačou a na elektronických médiách zoznam personálnych (kádrových) spisov príslušníkov bezpečnostných zložiek, sprístupnených podľa § 17 ods. 1 písm. b) bodu 2, zároveň s uvedením dátumu zaradenia príslušníka do bezpečnostnej zložky, služobných funkcií vykonávaných príslušníkom v bezpečnostnej zložke a dátumu ukončenia tohto zaradenia.

Štvrtý oddiel

Postup sprístupnenia dokumentov

§ 20

Žiadosť

(1) Sprístupnenie dokumentov podľa § 17 a 18 sa uskutočňuje na základe žiadosti. Žiadosť sa podáva písomne ústavu.

(2) V žiadosti uvedie žiadateľ svoje meno, priezvisko, rodné číslo, alebo ak ho nemá, dátum narodenia a svoju adresu. V žiadosti ďalej uvedie

a) svoje štátne občianstvo, vrátane predchádzajúcich, predchádzajúce zmeny svojho priezviska, miesto narodenia, trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, vrátane názvu kraja predchádzajúcich trvalých pobytov, ak ich má alebo ich mal, ak žiada o sprístupnenie dokumentov podľa § 17 ods. 1,

b) názov inštitúcie alebo organizovanej skupiny osôb, ku ktorej sa má objektový zväzok vzťahovať, alebo priezvisko a prípadne tiež meno a ďalšie identifikačné znaky osoby, na ktorú sa pýta, či nebola evidovaná ako spolupracovník Štátnej bezpečnosti a ostatných bezpečnostných zložiek, ak žiada o sprístupnenie zväzkov podľa § 18 písm. b),

c) označenie personálneho (kádrového) spisu, pod ktorým je uvedený v zozname uverejnenom ústavom podľa § 19, ak žiada o sprístupnenie takého spisu podľa § 18 písm. d),

d) meno, priezvisko a rodné číslo zomrelého, alebo ak ho nemá, jeho dátum narodenia a údaje o zomrelom uvedené v písmene a), ak je žiadateľ osobou oprávnenou na podanie žiadosti podľa § 17 ods. 3.

(3) Žiadosť opatrí žiadateľ svojim úradne overeným podpisom. Úradné overenie podpisu nie je potrebné, ak žiadateľ pri osobnom podaní preukáže svoju totožnosť.

§ 21

Vybavenie žiadosti

(1) Žiadosť, ktorá neobsahuje náležitosti stanovené v § 20 ods. 2 alebo 3, ústav bez zbytočného odkladu zamietne s uvedením zistených závad žiadosti; urobí tak vždy písomne do vlastných rúk žiadateľa, s výnimkou prípadov, kedy žiadateľ vzal pri ústnom konaní prehlásením do protokolu svoju žiadosť späť.

(2) Žiadosť o sprístupnenie osobného zväzku, ktorá obsahuje náležitosti stanovené v § 20 ods. 2 a 3, vybaví ústav v lehote do 90 dní odo dňa doručenia žiadosti písomnou odpoveďou do vlastných rúk žiadateľa.

(3) Žiadosť o sprístupnenie dokumentov, ktoré nie sú osobným zväzkom, ak obsahuje náležitosti stanovené v § 20 ods. 2 a 3, vybaví ústav bez zbytočného odkladu potom, keď na to zabezpečí technické možnosti.

(4) V písomnej odpovedi ústav oznámi žiadateľovi
a) údaje uvedené v § 17 ods. 1 písm. a) a § 18 písm. a),

b) miesto sprístupnenia dokumentov,

c) údaje o evidenčnom zázname o existencii zväzku, ak zväzok nie je zachovaný, hlavne jeho druh, v akom období a ktorou súčasťou bezpečnostnej zložky bol vedený,

d) zistenie, že žiadateľ je osobou evidovanou ako spolupracovník Štátnej bezpečnosti alebo inej bezpečnostnej zložky.

§ 22

Spôsob sprístupnenia

(1) Žiadateľ, ktorému bolo ústavom oznámené, že dokumenty, o ktoré žiadal, sú predmetom sprístupnenia, má na ich sprístupnenie právo (ďalej len "oprávnený žiadateľ").

(2) Sprístupnenie sa uskutoční zoznamením oprávneného žiadateľa s kópiami dokumentov na mieste, ktoré mu ústav oznámil v písomnej odpovedi.

(3) Sprístupnenie podľa § 17 ods. 2 sa uskutoční vydaním originálu zachovaného osobného zväzku alebo originálu zachovaného personálneho (kádrového) spisu alebo ich časti právnickej osobe, ktorá vykonáva znaleckú činnosť, 5a) a to na čas nevyhnutne potrebný na vykonanie tejto činnosti.

(4) Právo na sprístupnenie dokumentov uvedených v § 17 ods. 1 má popri oprávnenom žiadateľovi tiež fyzická osoba, ktorá predloží súhlas oprávneného žiadateľa s jeho úradne overeným podpisom. Dokumenty sa tejto osobe sprístupňujú v rozsahu a spôsobom, akým sa sprístupňujú oprávnenému žiadateľovi. Ak súhlas nemôže byť udelený ani oprávneným žiadateľom, ani osobami preukazujúcimi právo na ochranu osobnosti zomrelého, môže o sprístupnení rozhodnúť určený výbor Národnej rady Slovenskej republiky.

§ 23

Ochrana osobných údajov

(1) Ústav pred sprístupnením zväzku oprávnenému žiadateľovi znečítateľní v kópii dokumentu dátum narodenia a bydlisko iných osôb a tiež aj všetky údaje o ich súkromnom a rodinnom živote, o ich trestnej činnosti, zdraví a majetkových pomeroch. Keď je sprístupňovaným dokumentom personálny (kádrový) spis príslušníka bezpečnostnej zložky, znečítateľnia sa v ňom tiež všetky údaje o osobách stojacich mimo služobnej a verejnej činnosti príslušníka.

(2) Ak fyzická osoba, ku ktorej je evidovaný osobný zväzok alebo zväzok s osobnými údajmi, odovzdá ústavu vlastné vyjadrenie k obsahu zväzku alebo k faktu registrácie v evidencii v informačných systémoch zväzkov bezpečnostných zložiek, je ústav povinný zaradiť vyjadrenie k údajom o tejto osobe ako nedeliteľnú súčasť dokumentu a sprístupňovať ju oprávneným žiadateľom spolu s dokumentmi alebo záznamami o evidencii.

§ 24

Žiadosť o oznámenie pravých mien

Oprávnený žiadateľ môže pri zoznamovaní sa so sprístupneným dokumentom požiadať ústav o oznámenie pravého mena osoby, ktorá je v ňom uvedená pod nepravým (krycím) menom. Keď je osoba, ktorá je v dokumente uvedená pod nepravým (krycím) menom osobou evidovanou ako spolupracovník bezpečnostnej zložky a stotožnenie mien je možné, ústav oprávnenému žiadateľovi bezodkladne na mieste vyhoví.

§ 25

Vydanie kópie dokumentu

(1) Ústav vydá oprávnenému žiadateľovi na jeho žiadosť podanú pri zoznamovaní sa so sprístupneným dokumentom jednu kópiu celého dokumentu alebo vybranej časti podľa jeho výberu. Ústav každú stranu vydanéj kópie označí pečiatkou. Prevzatie vydanéj kópie oprávnený žiadateľ potvrdí podpisom.

(2) Za vydanie kópie vyberá ústav poplatok v sume 2 Sk za každú aj začatú stranu. Tento poplatok je príjmom ústavu.

§ 26

Informačný systém dokumentov

(1) Za účelom sprístupnenia dokumentov prevádzkuje ústav informačný systém dokumentov.

(2) V informačnom systéme dokumentov eviduje ústav dokumenty, ktoré sú predmetom sprístupnenia a zverejnenia, uchováva údaje o oprávnených žiadateľoch, a keď je oprávneným žiadateľom osoba oprávnená podľa § 17 ods. 3, údaje o zomrelej osobe uvedené v § 17 ods. 1.

(3) Ústav nie je povinný overovať, či údaje obsiahnuté v dokumente a údaje získané do informačného systému dokumentov zo zachovaných evidenčných pomôcok uvedených v odseku 2 sú presné alebo pravdivé.

(4) Súčasťou informačného systému dokumentov je evidencia žiadostí. V tejto evidencii ústav uchováva žiadosti podľa § 20 a kópie odpovedí podľa § 21 a potvrdenie o prevzatí kópie podľa § 25.

§ 27

Povinnosti štátnych orgánov, právnických a fyzických osôb a sankcie

(1) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Slovenská informačná služba odovzdajú ústavu dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek, ktoré majú vo vlastníctve, držbe alebo správe, do ôsmich mesiacov od účinnosti tohto zákona. Ústavu odovzdajú tiež kópie osvedčení, vydané občanom Slovenskej republiky počas účinnosti zákona č. 451/1991 Zb., ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie predpoklady na výkon niektorých funkcií v štátnych orgánoch a organizáciách Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky.

(2) Štátne orgány a orgány samosprávy, ktoré disponujú dokladmi a inými typmi dokumentov, ktoré sa vzťahujú na činnosť bezpečnostných zložiek štátu podľa tohto zákona, sú povinné bezplatne poskytnúť ústavu súčinnosť pri vyhotovení ich obrazovej, zvukovej alebo inej dokumentácie.

(3) Iná osoba, ktorá disponuje dokladmi a inými typmi dokumentov podľa odseku 2, je povinná umožniť ústavu zhotovenie ich obrazovej, zvukovej alebo inej dokumentácie na náklady ústavu.

(4) Na účel uvedený v odsekoch 1 až 3 sa na ústav hľadí ako na orgán uvedený v osobitnom predpise. 9)

(5) Osobe, ktorá nesplní povinnosť podľa odseku 3, je možné uložiť pokutu do 100 000 Sk. Pri stanovení výšky pokuty sa prihliadne na závažnosť, význam, dobu trvania a následky porušenia povinnosti. Pokutu je možné uložiť do jedného roka odo dňa, kedy ústav zistil porušenie povinnosti podľa odseku 3, najdlhšie však do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu povinnosti došlo.

(6) Pokuta je splatná do 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie o jej uložení nadobudlo právoplatnosť. Pokuta je príjmom štátneho rozpočtu.

(7) V ostatnom sa na postup podľa odsekov 3 a 5 vzťahujú všeobecné predpisy o priestupkoch. 10)

§ 28

Spoločné ustanovenia

(1) Vláda Slovenskej republiky požiada vlády bývalých členských štátov Varšavskej zmluvy a vlády Ruskej federácie, Českej republiky a Spolkovej republiky Nemecko o vydanie dokumentov podľa § 1 písm. a). Vláda prevedie takéto dokumenty do vlastníctva ústavu.

(2) Na postup podľa tohto zákona sa nevzťahuje správny poriadok 11) s výnimkou postupu podľa § 27 tohto zákona.

§ 29

Prechodné ustanovenia

(1) Žiadosť o sprístupnenie dokumentov v pôsobnosti ústavu podľa tohto zákona, keď sa týka ustanovení § 17 a 18 tohto zákona, je možné podať najskôr po uplynutí siedmich mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona.

(2) Generálny prokurátor do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona zriadi na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky osobitnú skupinu prokurátorov pre plnenie úloh podľa tohto zákona. Títo prokurátori musia spĺňať podmienku bezúhonnosti podľa § 11.

(3) Členovi dozornej rady, ktorý vykonáva funkciu člena dozornej rady k 1. decembru 2004, skončí sa funkčné obdobie uplynutím šiestich rokov od jeho zvolenia alebo vymenovania.

Čl.II

Zákon Slovenskej národnej rady č. 149/1975 Zb. o archívniectve v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 571/1991 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z.z. a zákona č. 312/2001 Z.z. sa dopĺňa takto:

V § 11 sa odsek 3 dopĺňa písmenom d), ktoré znie:

"d) ak sa jedná o spisové materiály a archíválie Komunistickej strany Československa a ďalších organizácií založených na jej ideológii, ktoré vo svojej činnosti smerovali k potlačaniu ľudských práv a demokratického systému, 1) pokiaľ osobitný zákon nestanoví inak. 1a)".

Poznámky pod čiarou k odkazom 1 a 1a znejú:

"1) § 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 125/1996 Z.z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému.

1a) Zákon č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa)."

Doterajší odkaz 1 sa označuje ako odkaz 1b.

Čl.III

Zákon Slovenskej národnej rady č. 320/1992 Zb. o správnych poplatkoch v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 181/1993 Z.z. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 58/1995 Z.z. sa dopĺňa takto:

V sadzobníku správnych poplatkov sa v položke 2 na konci textu "Oslobodenie" pripája táto veta: "Ak sa jedná o kópie sprístupňovaných dokumentov, vydané podľa § 25 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa), zníži sa poplatok o 90%."

Čl.IV

Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 120/1962 Zb., zákona č. 53/1963 Zb., zákona č. 184/1964 Zb., zákona č. 56/1965 Zb., zákona č. 81/1966 Zb., zákona č. 148/1969 Zb., zákona č. 45/1973 Zb., zákona č. 43/1980 Zb., zákonného opatrenia Predsedníctva Federálneho zhromaždenia Československej socialistickej republiky č. 10/1989 Zb., zákona č. 159/1989 Zb., zákona č. 47/1990 Zb., zákona č. 84/1990 Zb., zákona č. 175/1990 Zb., zákona č. 457/1990 Zb., zákona č. 545/1990 Zb., zákona č. 490/1991 Zb., zákona č. 557/1991 Zb., zákona č. 60/1992 Zb., nálezú Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky zo 4. septembra 1992 uverejneného v čiastke 93/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 177/1993 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 248/1994 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 102/1995 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 100/1996 Z.z., zákona č. 13/1998 Z.z., zákona č. 129/1998 Z.z., zákona č. 10/1999 Z.z., zákona č. 183/1999 Z.z., zákona č. 399/2000 Z.z., zákona č. 253/2001 Z.z., zákona č. 485/2001 Z.z., zákona č. 237/2002 Z.z. a zákona č. 421/2002 Z.z. sa

dopĺňa takto:

§ 67a sa dopĺňa písmenom d), ktoré znie:

"d) iných trestných činov spáchaných v dobe od roku 1939 do 29. decembra 1989, pri ktorých je možné uložiť výnimočný trest, ak z politických dôvodov nezlučiteľných so zásadami právneho poriadku demokratického štátu nedošlo k právoplatnému odsúdeniu alebo zbaveniu obžaloby a boli spáchané verejnými činiteľmi alebo boli spáchané v súvislosti s prenasledovaním jednotlivca alebo skupín osôb z dôvodov politických, rasových alebo náboženských."

Čl.V

§ 31

Účinnosť

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia s výnimkou čl. I ustanovenia § 19, ktoré nadobúda účinnosť dňom uplynutia jedného roka odo dňa vyhlásenia tohto zákona.

Zákon č. 110/2003 Z.z. nadobudol účinnosť 28. marcom 2003.

Zákon č. 610/2004 Z.z. nadobudol účinnosť 1. decembrom 2004.

Zákon č. 309/2005 Z.z. nadobudol účinnosť 1. augustom 2005.

Zákon č. 219/2006 Z.z. nadobudol účinnosť 1. júnom 2006.

Zákon č. 58/2009 Z.z. nadobudol účinnosť 1. aprílom 2009.

Jozef Migaš v.r.

Mikuláš Dzurinda v.r.

1) § 9 zákona č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti.

2) Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 32/1955 Zb. o Dohovore o zabránení a trestaní zločinu genocídiu.
Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 53/1974 Zb. o Dohovore o nepremlčateľnosti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti.
Ustanovenia Desiatej hlavy Trestného zákona.
Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 143/1988 Zb. o Dohovore proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

2a) § 11 zákona č. 219/2006 Z.z. o protikomunistickom odboji.

2aa) § 10 ods. 2 a § 11b ods. 3 zákona č. 219/2006 Z.z. o protikomunistickom odboji v znení zákona č. 58/2009 Z.z.

2b) Napríklad § 136 Zákonníka práce.

3) § 20 zákona č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

4) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z.z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.

5) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov.

5a) Zákon č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

6) § 15 Občianskeho zákonníka.

7) Zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov.

7a) § 20 zákona č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

9) § 11 ods. 3 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 149/1975 Zb. o archívnictve v znení neskorších predpisov.

10) Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

11) Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).